Слава

Пресвета Богородица

С А Д Р Ж А Ј

+ БЕСЕДА 7

01. НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ДОГАЂАЈИ ИЗ ЖИВОТА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ 9

02. ОД РОЂЕЊА ДО БЛАГОВЕСТИ 13

03. РОЂЕЊЕ И ДЕТИЊСТВО ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА 61

04. ЧУДЕСНА ДЕЛА И МИСИЈА БОГОРОДИЧИНОГ СИНА ИСУСА ХРИСТА . . . 91

05. ХРИСТОВО СТРАДАЊЕ И ВАСКРСЕЊЕ 107

06. БОГОРОДИЦА У ЦРКВИ 135

БЕСЕДА

Многи у наше дане почињу – истина не баш сасвим разговетно – да схватају да су истински одговори немогући уколико се човек изнова не пробије до оног узвишеног и вечног, уколико се не врати вери у Бога. Но, и у Бога је могуће веровати на разне начине. И вера, такође, може бити нека врста повлачења и бекства од стварности, нека врста психолошког самоопијања, то јест псеудо-вера или лажна вера. Али, авај, и у име вере, па чак и у име Божје могуће је мрзети и чинити зло, рушити а не градити. Зар није и сам Христос говорио да ће „многи доћи у име Његово и преварићe многе"? Зар није сам Христос говорио да „неће сваки који буде говорио Господе, Господе" ући у Царство Божје"? Зато, Црква – још од самих својих почетака – никада није постављала питање „верујеш ли?", јер је знала да су и они који су осудили и разапели Христа, такође, у нешто и на неки начин веровали. Црква је увек постављала питање: како и у шта верујеш?

И управо ту, при покушају да дамо одговор на то – за истинску веру – заиста основно питање, пред нашим унутарњим очима појављује се готово несвесно и без наше воље лик Дјеве-Мајке. Наравно да то ни у ком случају не значи да Њен лик на било који начин заклања собом лик Христов, нити да Њен лик – за хришћанску веру – представља неку врсту другог објекта вере који нема везе са ликом Христовим. Нипошто, јер нам лик Дјеве-Мајке долази од Христа и само од Њега, и то као својеврсни дар и откривење свега онога о чему говори Његово учење и на шта нас Он позива. Зато поставимо себи следеће питање: у чему је сила и помоћ лика Дјеве-Мајке?

Мој први одговор ће, највероватније, зачудити многе. Ево тог одговора: то је лик жене. Први Христов дар и прво и најдубље откриће Његовог учења и призива даровано је људима у лику жене.

Зашто је тај лик тако важан, тако утешан и тако спасоносан? Зато што је наш свет постао до краја и безнадежно мушки свет. У нашем мушком свету царују гордост, агресивност, у њему се све своди на власт и владање, на производњу и на оруђа производње, на супарништво и насиље. То је свет у коме више нико не жели никоме ни у чему да попусти, да се смири, да заћути и да се погрузи у тиху дубину живота. А управо свему томе стоји као супротност и све то разобличава самим својим присуством лик Дјеве Марије, Пречисте Мајке. Лик бескрајног спасења, али и лик силе и лепоте смирења. Лик чистоте и њене силе и лепоте. Лик љубави и победе те љубави.

Из беседе Лик жене – спасење света, оца Александра Шмемана

Одакле да почнем плакати, о Дево,
одакле да почнем молити се, добра,
од којих речи или обраћања, часна,
од каквог срца, од каквог језика?
Сав оскврњен и нечист јесам, кукавни,
сав смрадан и у гресима јесам, тешко мени,
сав одбачен, пошто сам безакони,
сав свагда греху работавши до сада.

Радуј се, да радосно зовем те свагда,
радуј се, вишњим и доњим радости,
радуј се, прерадосна, чиста,
радуј се, Господ је с тобом. Амин.

Молитва са умиљенијем пресветој Владичици нашој Госпођи Богородици и с малом похвалом, Димитрије Кантакузин

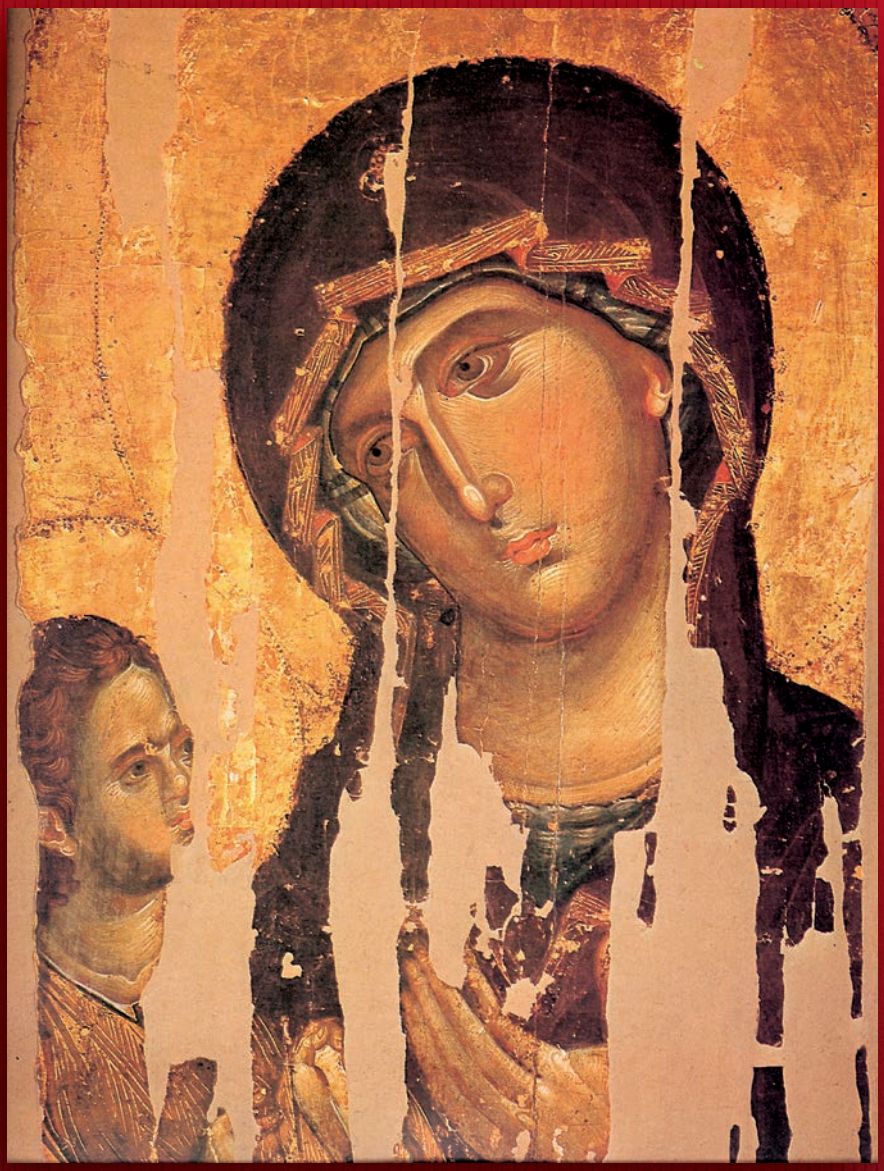

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ДОГАЂАЈИ ИЗ ЖИВОТА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

БОГОРОДИЧИНИ ПРАЗНИЦИ
И ОСТАЛИ НАЈВАЖНИЈИ ПРАЗНИЦИ
КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ДОГАЂАЈЕ ОПИСАНЕ У ОВОЈ КЊИЗИ. . . . . стр.

Рођење пресвете Богородице – Мала Госпојина 22
слави се по новом календару 21. септембра, по старом - 8. септембра

Ваведење пресвете Богородице 34
слави се 4. децембра/21. новембра

Благовести 46
слави се 7. априла/25. марта

Рођење светог Јована Претече – Ивањдан 56
слави се 7. јула/24. јуна

Рождество Христово 62
слави се 7. јануара/25. децембра

Сабор пресвете Богородице 72
слави се 8. јануара/26. децембра

Обрезање Господње (Нова година) 74
слави се 14/1. јануара

Сретење Господње 76
слави се 15/2. фебруара

Богојављење. 92
слави се 19/6. јануара

Успеније пресвете Богородице – Велика Госпојина 146
слави се 28/15. августа

Полагање ризе пресвете Богородице 158
слави се 15/2. јула

Покров пресвете Богородице 160
слави се 28/15. авīуст̄а

Спомен иконе пресвете Богородице Владимирске 162
слави се 6. јула /23. јуна

Спомен иконе пресвете Богородице Тројеручице. 164
слави се 25/12. јула

ПОКРЕТНИ ПРАЗНИЦИ

Велики петак 108
слави се у п̄ет̄ак уочи Васкрса

Велика субота 122
слави се у суб̄от̄у уочи Васкрса

Васкрсење Господа Исуса Христа – Васкрс 124

Вазнесење Господње – Спасовдан. 128
слави се у чет̄врт̄ак, чет̄рдест̄ дана п̄осле Васкрса

Силазак Светог Духа на апостоле – Духови – Тројице. 136
слави се у недељу, п̄едесет̄ої дана п̄осле Васкрса

Уколико, браћо, пожелимо да нам дом не буде земља него небо, да не паднемо на земљу и грех који по њој пузи, да се непрестано простиремо ка божанској висини, онда се плашимо Бога, удаљимо се од зла и обратимо Му се добрим делима, постарајмо се да путем уздржања и молитве уклонимо рђаве навике и да унутрашње помисли учинимо доличнијима, да, по речима пророка, сатворимо и породимо дух свог спасења, имајући за Помоћницу коју призивамо Ону, која је својим родитељима, ради молитве и богоугодног начина живота, била дарована на данашњи дан, која је родитељску жалост преобратила у радост, укинула прародитељско проклетство и прекратила болове прамајке и безболно у девствености родила Христа.

Беседа на Рождество Богородице, свети Григорије Палама

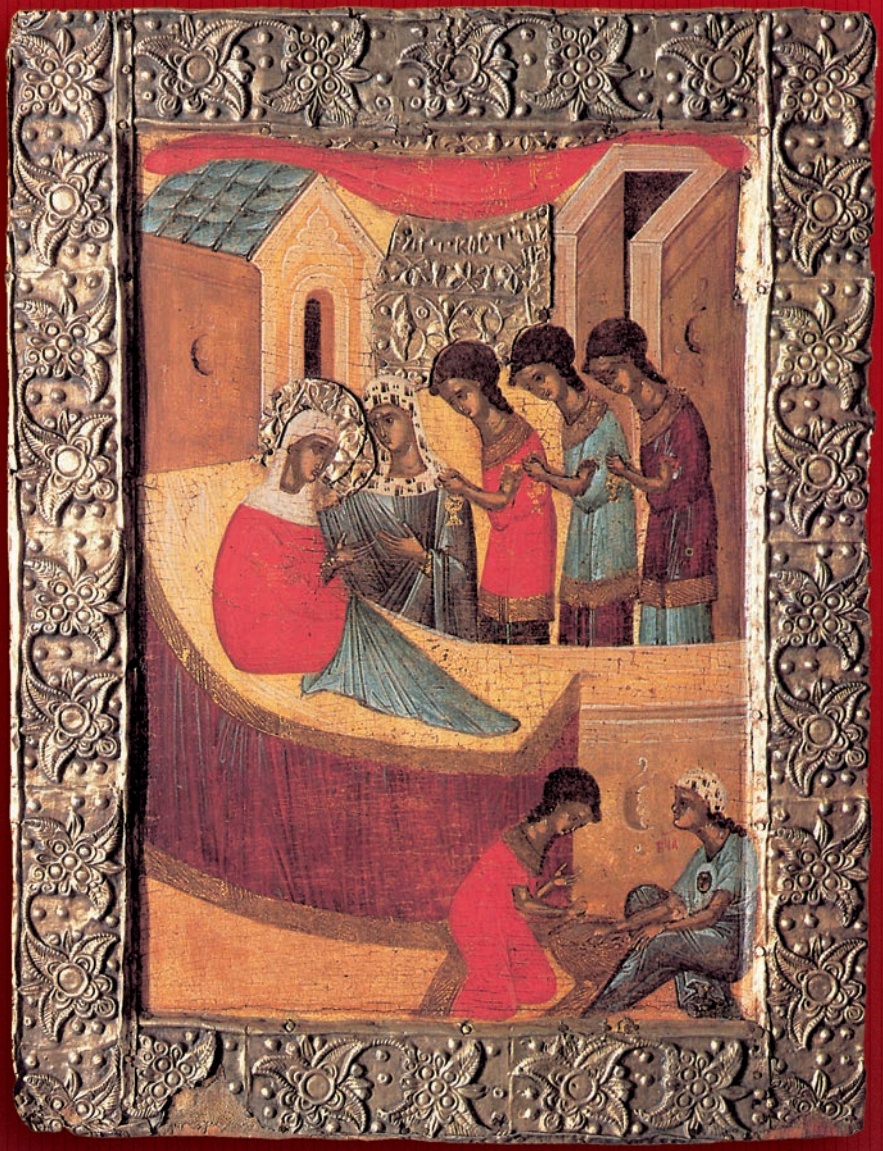

ОД РОЂЕЊА ДО БЛАГОВЕСТИ

ПОШТО СУ ЕВА А ЗА ЊОМ И АДАМ ПОДЛЕГЛИ ИСКУШЕЊУ ДА ПОГАЗЕ БОЖЈУ ЗАПОВЕСТ, ИЗГНАНИ СУ ИЗ РАЈА. ЖИВОТ ЊИХОВИХ ПОТОМАКА ПРОТИЦАО ЈЕ У ЗНАКУ РОПСТВА ПРИРОДИ И СМРТИ. БОГ ЈЕ СА АВРАМОМ СКЛОПИО ЗАВЕТ О СПАСЕЊУ ЊЕГОВИХ ПОТОМАКА.

А Господ Бог рече жени:
Зашто си то учинила?
А жена одговори:
Змија ме превари, те једох.
Тада рече Господ Бог змији:
Кад си то учинила, да си проклета мимо свако живинче и мимо све звери пољске; на трбуху да се вучеш и прах да једеш до свог века.
И још мећем непријатељство између тебе и жене и између семена твог и семена њеног; оно ће ти на главу стајати а ти ћеш га у пету уједати.
А жени рече:
Теби ћу многе муке задати кад затрудниш, с мукама ћеш децу рађати, и воља ће твоја стајати под влашћу мужа твог, и он ће ти бити господар.
Па онда рече Адаму:
Што си послушао жену и окусио с дрвета с ког сам ти забранио рекавши да не једеш с њега, земља да је проклета с тебе, с муком ћеш се од ње хранити до свог века; трње и коров ће ти рађати, а ти ћеш јести зеље пољско; са знојем лица свог јешћеш хлеб, докле се не вратиш у земљу од које си узет; јер си прах, и у прах ћеш се вратити.
И Адам надеде жени својој име Јева, зато што је она мати свима живима.

Прва књига
Мојсијева 3, 13-21.

◆ Евини синови

Каин и Авељ, слика италијанског сликара Тицијана (1485-1576), црква Santa Marija della Salute, Венеција.

Смрт је међу директне потомке Адама и Еве ушла на велика врата – Каин је убио Авеља. Бог је Адаму и Еви дао још потомака и од њих се људски род умножио. Одвојеност људи од Бога у том дугом и мрачном периоду људске историје тек повремено је надилажена јављањем Бога одабраним људима, као што је био праотац Ноје, али је тек после много времена раздвојености Господ изгубљеном људском роду пружио још једну шансу, одабравши човека са којим ће склопити савез о обновљењу човештва. Иако је са праоцем Аврамом на историјску сцену ступио од Бога изабрани народ, време потпуног откровења Бога људима није се још назирало. Док се људска природа у Христу није обновила, Бог је завет са људима обнављао преко изузетних људи, праотаца, судија, пророка и краљева, који су сви били потомци Адамови и синови Евини – смртни, али, за разлику од прародитеља, верни Богу.

Завет ◆

Грчка икона Аврамовог гостопримства, XV век, Византијски музеј, Атина.

Старозаветне праведнике на свет су доносиле жене које памтимо као прамајке, чији је живот, осим печатом Завета успостављеног преко мужева, неретко био обележен и једном додатном грешком природе – неплодношћу. Можда су биле поштеђене Евиног проклетства – мука рађања, али су заузврат биле изложене дугогодишњој срамоти бесплодности, да би тек у старости биле благословене рађањем детета. Тако су на свет долазили обновитељи Завета са Богом. Аврамова жена Сара родила је Исака у деведесетој години, Исакова жена Ревека родила је после двадесет година неплодности близанце Исава и Јакова, Јаковљева Рахиља такође је била нероткиња и под старост је родила Јосифа и Венијамина. Мати пророка Самуила, Ана, свог славног сина такође је добила у старости. Још две жене, при крају испуњења времена, на прелазу Старог завета у Нови, родиће децу у старости. Једна ће родити сина, а друга кћер. Јелисавета – светог Јована Претечу, а Ана – пресвету Богородицу. Чудесно рођење Јована и Богородице најавиће врхунско чудо, које превазилази старозаветна чудесна рођења, јер Бог неће дати дете нероткињи, већ – девици.

◆ Ева

Шестог дана стварања Бог је, као круну творевине, створио човека. Човек се од остатка створеног света разликује по томе што је створен по лику Божјем, што значи да му је дато да постоји на исти начин на који постоји Бог – као личност. Човек је, тако, икона Бога на земљи. Човека је Бог створио у два пола, као мушко и женско, као Адама и Еву. У јединству мушкарца и жене остварује се божанска иконичност у човеку. Мушкарцу је дата жена и жени је дат мушкарац да би, заједно, могли да постоје у јединству љубави у којем постоје три лица Свете Тројице – Отац, Син и Свети Дух. Адам и Ева створени су да би, у љубави, живели вечно, да би делили Божју вечну љубав. Ева је прва подлегла наговорима лукавог да се одвоји од Бога и тако заједно са Адамом отворила пут људском роду у – смрт. Због ове тешке, али, како ће се показати, не и непоправљиве прамајчине погрешке, жене до дана данашњег, као носиоци умножавања пале људске природе, као оне које рађају нове људе, уместо у радости чудотворења, чине то кроз бол и муку. Било је потребно да на свет дође нова Ева која ће кроз потпуну преданост Богу до те мере уздићи женску природу да је ова постала спремна да у себи поднесе присуство самог Бога. Али од прамајке Еве до пресвете Богородице пут је био дугачак. Од Адама до Христа водиле су хиљаде година Старог завета.

ИСТОРИЈА ИЗАБРАНОГ НАРОДА ЗАПРАВО ЈЕ ИСТОРИЈА СПАСЕЊА. МНОГА ОД БОЖЈИХ ЈАВЉАЊА ПРАОЦИМА И ПРОРОЦИМА НАЈАВЉИВАЛА СУ СПАСИТЕЉА КОЈИ ЋЕ ДОЋИ КАД СЕ ИСПУНИ ВРЕМЕ. МНОГА ПРОРОШТВА СХВАЋЕНА СУ ТЕК КАД ЈЕ СПАСИТЕЉ ДОШАО.

А Мојсије пасаше стадо Јотору тасту свом, свештенику мадијанском, и одведе стадо преко пустиње, и дође на гору Божју Хорив.

И јави му се анђео Господњи у пламену огњеном из купине. И погледа, а то купина огњем гори а не сагорева.

И Мојсије рече:

Идем да видим ту утвару велику, зашто не сагорева купина.

А Господ кад га виде где иде да види, викну га Бог из купине, и рече:

Мојсије! Мојсије!

А он одговори:

Ево ме.

А Бог рече:

Не иди овамо. Изуј обућу своју с ногу својих, јер је место где стојиш света земља.

Још рече:

Ја сам Бог оца твог, Бог Аврамов, Бог Исаков и Бог Јаковљев. А Мојсије заклони лице своје, јер га страх беше гледати у Бога.

Друга књига Мојсијева 3, 1-6.

Потом рече Господ Мојсију говорећи:

Реци синовима Израиљевим, и узми од њих по једну палицу од сваког дома отаца њихових, од свих кнезова њихових, по домовима отаца њихових, дванаест палица, и име сваког напиши на палици његовој. А на палици Левијевој напиши име Ароново, јер је свака палица за једног поглавара од дома отаца њихових. И остави их у шатору од састанка пред сведочанством, где се састајем с вама. И кога изаберем, његова ће палица процветати; тако ћу утишати пред собом вику синова Израиљевих што вичу на вас.

Кад то рече Мојсије синовима Израиљевим, дадоше му сви кнезови њихови палице, сваки кнез по палицу од дома оца свог, дванаест палица, и палица Аронова беше међу палицама њиховим. И остави Мојсије палице пред Господом у шатору од сведочанства.

А сутрадан дође Мојсије у шатор од сведочанства, и гле, процветала палица Аронова од дома Левијевог; беше напупила и цветала, и бадеми зрели на њој.

Четврта књига Мојсијева 17, 1-8.

◆ Праслика

Као што је рођење Месије у изабраном народу било очекивано и најављивано од пророка, тако је и о пресветој Дјеви у Старом завету постојало предзнање. Осим директних пророштава која су се односила на оваплоћење Христа од Дјеве, неки догађаји у Старом завету тумачени су као симболи, праслике, кроз које се, на тајанствен начин, очитовало присуство Мајке Божје чак и у старозаветној историји. Можда најпознатији симбол Богородице јесте Несагорива купина, преко које је Господ призвао пророка Мојсеја на службу. Док је Мојсеј чувао стадо свог таста на Хориву (Синају), јавио му се анђео Господњи из огња којим је пламтео грм купине. У слици тајанствене купине која је горела, а није сагоревала, оци су видели праслику оваплоћења Христовог, а саму купину тумачили су као симбол Богородице. Само средиште старозаветног култа, Ковчег Завета, у којем су чуване Таблице Закона које је Мојсеј од Господа добио на Синају, тумачи се понекад као симбол пресвете Богородице која је у свом људском телу носила оваплоћеног Логоса. И један догађај из Књиге бројева указује на пресвету Богородицу и на бесемено зачеће од Духа Светог. После једног покушаја узурпирања свештеничке службе, Бог је Мојсеју наредио да прикупи палице свих дванаест племена и да их постави у скинији, у покретном храму. Сутрадан је једино палица из племена Левијевог, палица Мојсејевог брата Арона, процветала и донела зрео бадемов плод, и то је узето као знак његове првосвештеничке службе.

Купина ◆

Прастара Несагорива купина у манастиру Свете Катарине на Синају.

Монахиња Етерија записала је у дневнику са ходочашћа 383. године да су се у подножју Божје планине (Синаја) налазила многа испосничка места и једна црква код купине која је и у то време постојала и из које су још увек ницале младице. У двадесет првом веку, купина и даље цвета и доноси плод. Само је црква нешто већа.

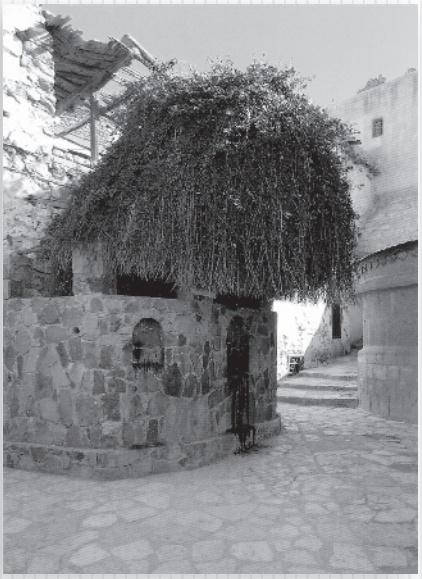

◆ Синајски манастир

Манастир Свете Катарине подигао је између 527. и 565. године цар Јустинијан I, окруживши непремостивим зидинама капелу коју је два века раније крај Несагориве купине подигла света Јелена, мати цара Константина. Манастир је аутокефалан и на његовом челу налази се синајски архиепископ.

Јаковљева лествица ◆

Манастир Свете Катарине, VI век, Синај.

Лествица између неба и земље, по којој анђели силазе и узлазе, а на чијем врху стоји сам Господ, која се праоцу Јакову указала у сну (Прва књига Мојсејева 28, 10-13), кад је занећио у Ветиљу, тумачи се у делима отаца Цркве и као праслика пресвете Богородице, која је, у оваплоћењу Христа, била веза између неба и земље, између Бога и људи.

Пророк Исаија ◆

Минијатура из Париског псалтира, настала око 975. године у Цариграду, налази се у Националној библиотеци Француске, у Паризу.

Често безуспешно и на сопствену штету, пророци који су својим узнемирујућим објавама упозоравали Израиљце да се врате у савез са Богом, осим о доласку Месије, пророковали су и о Мајци Божјој. Најпознатије овакво пророштво, којим се директно најављује рођење Месије од Дјеве, налази се у Књизи пророка Исаије: „Слушајте сада, доме Давидов; мало ли вам је што досађујете људима, него досађујете и Богу мојему? За то ће вам Господ дати знак: ето девојка ће затрудњети и родиће сина, и наденуће му име Емануил." (Ис. 7, 13-14) Емануил, у преводу С нама Бог, јесте име које указује на људску природу Богочовека Христа. Међу сликовитим визијама другог великог пророка, Језекиља, налази се и виђење затворених врата на истоку Светиње, која и по проласку Господа остају затворена. Егзегете, црквени оци који су се бавили тумачењем Светог писма, без двоумљења су у овој визији видели слику вечног девојаштва пресвете Богородице.

◆ Још једна праслика

Нит преко које се одржавао Стари завет Бога са људима водила је, између осталих, преко Гедеона, сина Јоаса Авијезерита. Гедеону се јавио анђео Господњи и позвао га да поведе Израиљце против Мадијана (Суд. 6). Гедеон који се управо спремао да побегне из поробљене земље, тражио је доказ да ће Господ бити са њим. Две ноћи је остављао руно на гумну. Првог јутра је, баш како је захтевао од Господа, на руно пала роса, док је земља остала сува, а друге ноћи је, такође по његовом захтеву, руно остало суво, док је по земљи попала роса. Гедеон је победио Мадијанце, а у чудесном догађају са руном Господ је наговестио рођење Сина Божјег од Дјеве.

◆ Гедеоново руно

Гедеоново руно, фреска у манастиру Грачаница, Косово, Србија, 1321-1322. година.

Удиви се Јосиф,
гледајући оно натприродно.
Но паде му на ум она роса на руну,
када ти зачe без семена,
Дјево Богородице,
Аронов жезал који процвета,
купина у огњу која не сагорева;
тада твој заштитник и чувар
беседи свештеницима и кличе:
Девојка рађа и после рађања
опет остаје девојка!

НЕКА ОД ПРОРОЧАНСТАВА КОЈА СУ ПРОРОЦИ ПРЕНОСИЛИ ИЗАБРАНОМ НАРОДУ ГОВОРИЛА СУ О ТАЈАНСТВЕНОЈ ДЕВИЦИ КОЈА ЋЕ РОДИТИ СПАСИТЕЉА.

Тада рече Гедеон Богу:

Ако ћеш Ти избавити мојом руком Израиља, као што си рекао, ево, ја ћу метнути руно на гумну: ако роса буде само на руну а по свој земљи суво, онда ћу знати да ћеш мојом руком избавити Израиља, као што си рекао.

И би тако; јер кад уста сутрадан, исцеди руно, и истече роса из руна пуна здела.

Опет рече Гедеон Богу:

Немој се гневити на ме, да проговорим још једном; да обиђем руно још једном, нека буде само руно суво, а по свој земљи нека буде роса.

И Бог учини тако ону ноћ; и би само руно суво а по свој земљи би роса.

Књига о судијама 6, 36-40.

Тада рече Исаија:

Слушајте сада, доме Давидов; мало ли вам је што досађујете људима, него досађујете и Богу мом? Зато ће вам сам Господ дати знак; ето девојка ће затруднети и родиће Сина, и наденуће Му име Емануило.

Књига пророка Исаије 7, 13-14.

И одведе ме опет к вратима спољашњим од светиње, која гледају на исток, а она беху затворена.

И рече ми Господ:

Ова врата нека буду затворена и да се не отварају, и нико да не улази на њих, јер је Господ Бог Израиљев ушао на њих; зато нека буду затворена. За кнеза су; сам кнез нека седа на њима да једе хлеб пред Господом; кроз трем од ових врата нека улази и истим путем нека излази.

И одведе ме к северним вратима пред дом; и видех, и гле, дом Господњи беше пун славе Господње, и падох на лице своје.

Књига пророка Језекиља 44, 1-4.

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СЕ СМЕНИ МНОГО ГЕНЕРАЦИЈА У ИЗАБРАНОМ НАРОДУ ДА БИ СЕ ИЗ НАЈПЛЕМЕНИТИЈИХ РОДОВА, КРАЉЕВСКОГ И ПРВОСВЕШТЕНИЧКОГ, ПОЈАВИЛИ ПРАВЕДНИЦИ ОД КОЈИХ ЋЕ ЗАПОЧЕТИ НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ДОГАЂАЈИ У ИСТОРИЈИ.

Свети праведни Јоаким бејаше из колена Јудина из дома цара Давида. Родослов његов је овакав. Од сина Давидова Натана роди се Левиј, Левиј роди Мелхија и Панфира, Панфир роди Варпафира, а Варпафир роди Јоакима, оца пресвете Богородице.

Свети Јоаким живљаше у граду Назарету галилејском и имађаше жену Ану из колена Левијина, од рода Аронова, кћер свештеника Матана, који је живео пред царовање Ирода, сина Антипатрова.

Овај свештеник Матан имађаше жену Марију, из колена Јудина, из Витлејема, и роди с њом три кћери: Марију, Совију и Ану. Марија се удаде у Витлејем и роди Саломију; Совија се удаде такође у Витлејем, и роди Јелисавету, мајку светог Јована Претече; а Ана се удаде у Назарет за Јоакима.

Из Житија светих и праведних богородитеља Јоакима и Ане

Свети Јоаким и Ана ◆
Јоаким и Ана, детаљ фреске Ваведења на северном зиду Краљеве цркве Светих Јоакима и Ане манастира Студеница, 1313-14. година, Србија.

Сјединивши царско и првосвештеничко порекло, свети и праведни богородитељи Јоаким и Ана својој кћери предају најбоље од људи - јединство природних и духовних дарова. Ово наслеђе утврђено је и личним избором, њихов живот био је проткан побожношћу и, нарочито, милосрђем. Предање нам говори да су трећину својих прихода давали Јерусалимском храму, трећину би разделили сиротињи и бескућницима, а остатак су задржавали за себе.